

ТРОЦЬКИЙ РУСЛАН СЕРГІЙОВИЧ

*кандидат педагогічних наук,
начальник кафедри управління підрозділами Національної гвардії України
факультету забезпечення державної безпеки
Київського інституту Національної гвардії України
ORCID ID 0009-0006-8584-8634*

КОБА ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри управління підрозділами Національної гвардії України
факультету забезпечення державної безпеки
Київського інституту Національної гвардії України
ORCID ID 0000-0002-4311-6957*

КУРИЛО ОЛЕГ ІВАНОВИЧ

*викладач кафедри управління підрозділами
Національної гвардії України факультету забезпечення державної безпеки
Київського інституту Національної гвардії України
ORCID ID 0000-0002-7958-2925*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У статті досліджується питання організаційно-правових засад службово-бойової діяльності Національної гвардії України, що, своєю чергою, впливає на виконання нею основних завдань відповідно до законодавства України та в умовах широкомасштабної збройної агресії рф.

Акцентовано увагу на важливості такого напрямку як організаційно-правовий. Наголошено, що без належного законодавчого (правового) гарантування будь-якої діяльності Національної гвардії України, як органу правопорядку та суб'єкта сектору безпеки і оборони України, здійснення нею своїх повноважень якісно та на високому професійному рівні є неможливим.

Підтримується думка вчених про те, що службово-бойова діяльність є найширшою в розумінні функціонування Національної гвардії України. Адже до неї належать не лише фрагментарні завдання, а й увесь спектр функцій і повноважень Національної гвардії України, що охоплює як

конвойні функції, так і охоронні повноваження, а також окремі засади забезпечення громадської безпеки та порядку.

У статті аргументується, що організаційно-правовими засадами службово-бойової діяльності Національної гвардії України є ті норми і приписи національного законодавства (Конституції України, законів, підзаконних нормативно-правових і організаційно-розпорядчих актів), що не лише регулюють здійснення службово бойової діяльності Національної гвардії України, а й забезпечують таку діяльність у контексті організації службової діяльності та налагодження внутрішньої взаємодії між підрозділами.

Перспективи подальшого дослідження полягають у необхідності глибшого опрацювання питання внутрішньої структури Національної гвардії України як суб'єкта сектору безпеки і оборони України, що забезпечує права і свободи людини і громадянина в декілька можливих (передбачених прямо законодавством України) способів для розроблення відповідних теоретично та практично обґрунтованих пропозицій і зауважень до вказаних нормативно-правових актів.

Ключові слова: засади; діяльність; служба; бойова діяльність; Національна гвардія України; службово-бойова діяльність; безпека.

Постановка проблеми. Конституцією України права, свободи та обов'язки людини і громадянина визначаються як найважливіші засади, елемент функціонування суспільства. Органи державної влади зобов'язуються невинно, якісно та кваліфіковано забезпечувати їх дотримання, що, своєю чергою, потребує проведення системних наукових досліджень з відповідної тематики.

Національна гвардія України (НГУ) є одним із магістральних суб'єктів сектору безпеки і оборони як у мирний час, так і нині, під час відбиття нападу РФ на територію України. Водночас діяльність НГУ є досить масштабною та різноманітною в контексті організаційно-правового забезпечення, що покликане створити якісні умови для проходження служби в НГУ та високопрофесійне виконання поставлених завдань. Тож системного наукового опрацювання потребують глобальні напрями забезпечення відповідних процесів.

На нашу думку, значущою категорією у діяльності Національної гвардії України є такий її вид, як службово-бойова, що переважно тлумачиться як родова ознака діяльності відповідного підрозділу й має глобальне значення.

Широке коло правовідносин, у яких бере участь Національна гвардія України, та взаємопов'язаність в цьому контексті необхідності визначення організаційно-правових засад службово-бойової діяльності, що вможливить більш якісно виконувати покладені на неї функції, зумовлюють також і нагальну актуальність відповідної тематики. Адже нині вчені ці питання характеризують як недостатньо досліджені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню організаційно-правового забезпечення функціонування органів правопорядку (сектору безпеки і оборони України) в цілому і Національної гвардії

України (як одного з найбільш важливих інститутів у вказаній структурі), зокрема, приділили увагу багато дослідників і вчених, серед яких В. Бочарніков, М. Бутенко, І. Безпалько, В. Доронін, Ю. Дубко, Д. Заброта, А. Іванищук, М. Єрмошин, О. Каковкіна, В. Калашников, Р. Куйбіда, Н. Кулак, К. Куценко, О. Лавніченко, О. Лавренова, М. Лобко, М. Марченко, А. Михлін, О. Овсяннікова, Н. Огарков, І. Осика, В. Пилипчук, С. Поляков, С. Пономарьов, Д. Приймаченко, О. Радченко, М. Романов, О. Скаун, Ю. Шемшученко та інші. Водночас ускладнення стабільного функціонування Національної гвардії України та виконання нею своїх службово-бойових функцій, уведений правовий режим воєнного стану в Україні та інші аспекти суттєво актуалізують необхідність пошуку ефективних способів організації належного виконання відповідних обов'язків.

Метою статті є характеристика організаційно-правових засад службово-бойової діяльності Національної гвардії України. З огляду на окреслену мету, вважаємо за доцільне визначити такі дослідницькі завдання: охарактеризувати поняття організаційно-правового забезпечення та його зміст у контексті діяльності Національної гвардії України; з'ясувати зміст службово-бойової діяльності Національної гвардії України в контексті організаційно-правового забезпечення; аргументувати структуру організаційно-правового забезпечення (його напрямів і аспектів) у контексті службово-бойової діяльності Національної гвардії України.

Виклад основного матеріалу. Необхідність забезпечення прав і свобод людини і громадянина, зокрема під час дії правового режиму воєнного стану в Україні, зумовлює потребу пошуку нових інструментів оптимізації роботи підрозділів сил і засобів правопорядку (оборони України). На нашу думку,

одним із таких є організаційно-правове забезпечення, на значущості якого в діяльності органів державної влади, що зобов'язані діяти виключно в межах і у спосіб передбачені законодавством України, наголошують учені.

Характеризуючи службово-бойову діяльність у загальноправовому контексті, зазначимо, що це питання вже опрацьовували дослідники. Зокрема, Ю. В. Дубко і С. А. Буткевич службово-бойовою діяльністю органів внутрішніх справ вважають комплекс оперативно-розшукових, профілактичних, режимних і захисних заходів і дій та спеціальних операцій, що проводяться у взаємодії з іншими органами, підрозділами або самостійно з метою забезпечення особистої безпеки громадян, захисту їх прав і свобод, законних інтересів, запобігання правопорушенням та їх припинення, охорони і забезпечення громадського порядку, виявлення і розкриття злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, у плановому, регулярному порядку та під час виникнення особливих умов, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій або в особливий період з використанням правоохоронних, військових та інших методів [1]. Цей спектр забезпечення, що формувався попередньо, до моменту внутрішньо інституційного розподілу підрозділів Міністерства внутрішніх справ України на самостійні органи державної влади, хоч і апелює до застарілих формулювань та підходів, проте відображає сутність і зміст службово-бойової діяльності як формату служби (військової, зокрема у Національній гвардії України).

Крім цього, інші дослідники, під час аналізу загальноправового розуміння відповідного інституту, вважають, що вона полягає у спеціальних, профілактичних, охоронних, режимних, захисних, ізоляційно-обмежувальних заходах і діях, що ведуться під керівництвом центрального органу виконавчої влади з метою забезпечення громадської безпеки та охорони громадського порядку під час проведення спеціальних операцій та за надзвичайних ситуацій соціально-політичного, надзвичайного та техногенного характеру [1, с. 11]. Проте, спираючись на нормативно-правові акти, що регулюють діяльність Національної гвардії України, вкажемо, що зазначені характеристики притаманні виключно конкретному проміжку часу (безпосередньому виконанню чогось, якогось завдання чи наказу). Водночас такі елементи службово-бойової діяльності, як тренування, навчання й інші, також є її форматами й безпосередньо впливають на належне функціонування

цього суб'єкта сектору безпеки і оборони України.

Поряд із цим авторитетні дослідники звертають увагу на таке. Структура Національної гвардії України є складною, бо охоплює частини і підрозділи кількох видів з охорони об'єктів державного значення; дипломатичних представництв; громадського порядку; а також частини з конвоювання; оперативного призначення; спеціального призначення тощо. Це потребує вирішення всіх питань щодо застосування, будівництва, військового навчання та виховання, управління, технічного оснащення та забезпечення Національної гвардії України за аналогією зі Збройними Силами України [2]. Відповідно, зазначені напрями, своєю чергою, вчені, і ми поділяємо їх ідеї, визначають як організаційно-правове забезпечення, що кореспондується з положеннями Конституції України.

Водночас засадами в праві є положення, що юридично фіксують об'єктивні закономірності суспільного розвитку [3, с. 53]. Тоді як організація – це чітке налагодження, належне впорядкування чого-небудь. На нашу думку, зокрема, й крізь призму позицій О. Кобзаря, про те, що організаційно-правовими засадами функціонування в їх загальному розумінні є вихідні та юридично зафіксовані закономірності організації та впорядкування процесів забезпечення належної діяльності чи функціонування будь-чого [4], це чітко висвітлює зміст і сутність відповідного явища. Таке явище у межах предмета дослідження ми оцінюємо як процес впливу уповноважених суб'єктів на реалізацію службово-бойових функцій (виконання конкретних завдань) в межах і у спосіб, визначені законодавством України задля забезпечення прав і свобод людини і громадянина у відповідному секторі правовідносин.

Організаційно-правове забезпечення (заходи, засади, аспекти) досить часто висвітлюють дослідники в своїх працях, оскільки такий інструмент визнаний правниками як найефективніший, а саме тому потребує уточнення.

Дослідник Д. Заброра зазначає, що організаційно-правові засади містять обов'язкові елементи (правова основа (законодавство); об'єкт правового регулювання; пріоритетні напрями, принципи; суб'єкти та їх завдання, функції та повноваження; засоби (заходи та методи), за допомогою яких здійснюється регулювання суспільних відносин, у тому числі й відповідальності та механізми контролю й нагляду) та факультативні (організація міжнародного співробітництва у відповідній сфері

(галузі); інформаційне забезпечення; специфіку фінансування; особливості взаємодії та координації у певній сфері (галузі) [5, с. 47]. На нашу думку, це чітко відображає відповідні аспекти, а також подальші напрями аналізу нашого дослідження, що вможливує застосування означену теоретичну юридичну конструкцію для обґрунтування практичних пропозицій у межах дослідження.

Інші дослідники наповнюють відповідну категорію притаманними їй характеристиками, наприклад, характеризуючи як сукупність адміністративних, фінансових, інформаційних, організаційних та матеріально-технічних заходів, що реалізуються конкретним суб'єктом і спрямовані на створення та підтримання належних умов для ефективного функціонування органів судової влади [5, с. 60]. На нашу думку, визначаючи структуру організаційно-правових засад службово-бойової діяльності, слухним є виокремлення таких їх напрямів, як інформаційне, фінансове й організаційне забезпечення, оскільки це безпосередньо впливає на можливість виконання особовим складом своїх повноважень, функцій і завдань (у тому числі окремих бойових завдань).

Водночас М. Романов наголошує, що організаційно-правовими засадами функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України є нормативно зафіксовані вихідні закономірності адміністративного, матеріально-фінансового та будь-якого іншого передбаченого законом характеру щодо організації та впорядкування процесів забезпечення належного функціонування відповідного інституту [7].

Тобто, в контексті забезпечення будь-якої діяльності, в тому числі службово-бойової, зміст такого явища полягає в попередній зумовленості виконуваної службової діяльності законодавством України, зрозумілості та доступності алгоритмів, що визначаються в нормативно-правових актах і можливістю варіювати формати їх правозастосування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, на підставі зазначеного службово-бойову діяльність вважаємо найбільш широкою в розумінні функціонування Національної гвардії України. Адже до неї належать не лише фрагментарні завдання, а весь спектр функцій і повноважень Національної гвардії України. Йдеться про конвойні функції та охоронні повноваження, а також окремі засади забезпечення громадської безпеки та порядку.

Організаційно-правовими засадами службово-бойової діяльності Національної гвардії України є ті норми і приписи національного законодавства

(Конституції України, законів, підзаконних нормативно-правових і організаційно-розпорядчих актів), що не лише регулюють здійснення службово-бойової діяльності Національної гвардії України, а й забезпечують таку діяльність в контексті організації службової діяльності та налагодження внутрішньої взаємодії між підрозділами.

Перспективи подальшого дослідження пов'язано з необхідністю глибшого опрацювання питання внутрішньої структури Національної гвардії України як суб'єкта сектору безпеки і оборони України, що забезпечує права і свободи людини і громадянина в декілька можливих (передбачених прямо законодавством України) способів для розроблення відповідних теоретичних та практично обґрунтованих пропозицій і зауважень до вказаних нормативно-правових актів.

Список використаних джерел

1. Дубко Ю. В., Буткевич С. А. Службово-бойова діяльність органів внутрішніх справ: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2010, № 2 (48). С. 9–18.
2. Лавніченко О. В., Годлевський С. О., Гунбін К. Ю. Уточнення підходів до формування понять теорії службово-бойової діяльності внутрішніх військ. *Честь і закон*. 2013. № 1. С. 22–27.
3. Беспалько І. Л. Визначення поняття загальних засад кримінального провадження. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 5. С. 242–247.
4. Кобзар О., Романов М. Організаційно-правові засади функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Право»*. 2021. № 1 (2). С. 96–101.
5. Заброта Д. Г. Адміністративно-правові засади: сутність та зміст категорії. *Науково-практичний журнал Київського національного університету імені Т. Шевченка*. 2013. № 2. С. 45–51.
6. Приймаченко Д., Ігонін Р. Співвідношення понять «організаційне забезпечення судів», «організаційне управління в судах» та «судове управління». *Слово Національної школи суддів України*. 2013. № 1. С. 57–66.
7. Романов М. Ю. Організаційно-правові засади забезпечення функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України: дис. д-ра філос. : 081 «Право». Київ, 2022. 264 с.

References

1. Dubko, Yu.V., Butkevych, S. A. (2010). Sluzhbovo-boiova diialnist orhaniv vnutrishnikh sprav: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Service-combat activities of internal affairs bodies: current state and prospects for development]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, 2 (48), 9–18 [in Ukrainian].
2. Lavnichenko, O.V., Hodlevskiy, S. O., Hunbin, K. Yu. (2013). Utochnennia pidkhodiv do formuvannia poniat teorii sluzhbovo-boiovoi diialnosti vnutrishnikh viisk [Clarification of approaches to the formation of concepts of the theory of service-combat activity of internal troops]. *Chest i zakon*, 1, 22–27 [in Ukrainian].
3. Bepalko, I. L. (2018). Vyznachennia poniattia zahalnykh zasad kryminalnoho provadzhennia [Definition of the concept of general principles of criminal proceedings]. *Pidpriumstvo, hospodarstvo i pravo*, 5, 242–247 [in Ukrainian].
4. Kobzar, O., Romanov, M. (2021). Orhanizatsiino-pravovi zasady funktsionuvannia pidrozdiliv diznannia Natsionalnoi politzii Ukrainy [Organizational and legal principles of the functioning of the investigation units of the National Police of Ukraine]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya «Pravo»*, 1(2), 96–101 [in Ukrainian].
5. Zabroda, D. H. (2013). Administratyvno-pravovi zasady: sutnist ta zmist katehorii [Administrative and legal principles: essence and content of the category]. *Naukovo-praktychnyi zhurnal Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni T. Shevchenko*, 2, 45–51 [in Ukrainian].
6. Pryimachenko, D. Ihonin R. (2013). Spivvidnoshennia poniat «orhanizatsiine zabezpechennia sudiv», «orhanizatsiine upravlinnia v sudakh» ta «sudove upravlinnia» [Correlation of the concepts organizational support of courts, organizational management in courts and court management]. *Slovo Natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy*, 1, 57–66 [in Ukrainian].
7. Romanov, M. Iu. (2022). Orhanizatsiino-pravovi zasady zabezpechennia funktsionuvannia pidrozdiliv diznannia Natsionalnoi politzii Ukrainy [Organizational and legal principles of ensuring the functioning of the investigation units of the National Police of Ukraine]. (Candidate's thesis). National Academy of Internal Affairs. Kyiv [in Ukrainian].

Trotskyi Ruslan

Candidate of Pedagogical Sciences,
Head of the department of management
of Units of the National Guard
of Ukraine of the Faculty of State Security
of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

Koba Oleksandr

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Management

of Units of the National Guard of Ukraine
of the Faculty of State Security
of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

Kurilo Oleg

Teacher of the Department
of management of Units of the National Guard
of Ukraine of the Faculty of State Security
of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

ORGANIZATIONAL AND LEGAL PRINCIPLES OF SERVICE AND COMBAT ACTIVITIES OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

The article examines the issue of organizational and legal framework for service and combat activities of the National Guard of Ukraine, which, in turn, affects the performance of its main tasks in accordance with the legislation of Ukraine and in the context of large-scale armed aggression of russia.

Attention is focused on the importance of such a direction as organizational and legal. It is noted that without proper legislative (legal) guarantees of any activity of the National Guard of Ukraine as a law enforcement body and a subject of the security and defense sector of Ukraine, it is impossible to fulfil its duties efficiently and at a high professional level.

The authors support the opinion of scientists that service and combat activities are the broadest in the context of the National Guard of Ukraine. It includes not only fragmented tasks, but also the entire range of functions and responsibilities of the National Guard of Ukraine, which includes both convoy functions and security responsibilities, as well as certain aspects of ensuring public safety.

The article argues that the organizational and legal foundations of the service and combat activities of the National Guard of Ukraine are those norms and regulations of national legislation (the Constitution of Ukraine, laws, subordinate legal acts, organizational and administrative acts) which not only regulate the service and combat activities of the National Guard of Ukraine, but also ensure such activities in the context of organizing service activities and establishing internal interaction between units.

The prospect for further research is the need for a deeper study of the internal structure of the National Guard of Ukraine as an entity of the security and defense sector of Ukraine, which ensures human and civil rights and freedoms in several possible ways (directly provided for by Ukrainian legislation), with a view to developing relevant theoretically and practically sound proposals and comments to the said legal acts.

Keywords: principles; activity; service; combat activity; National Guard of Ukraine; service and combat activity; security.